

เพื่อนบางปะกง

ปรับสมดุลการใช้น้ำ ก่อนจะไปสู่จุดตายEEC

การจะบริหารจัดการ เพื่อสร้างสมดุลการใช้น้ำในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยเฉพาะการวางแผนสำหรับอนาคต 20 ปีข้างหน้าตามแผนยุทธศาสตร์ของชาตินั้นไม่ง่าย เนื่องจากความต้องการใช้น้ำของภาคบริการท่องเที่ยว และการอุปโภค-บริโภคของชุมชนและเมืองที่เติบโตขึ้นเรื่อยๆ คาดว่า

จะต้องการใช้น้ำจำนวนมากพอๆ กับภาคอุตสาหกรรม หากไม่มีการเตรียมการที่ดี จะเป็นจุดตายของ EEC

รศ.ดร.บัญญัติ ขวัญยืน

ภาควิชาวิศวกรรมชลประทาน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน หัวหน้าโครงการวิจัย“เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะสมดุลน้ำและมาตรการลดการใช้น้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” และหัวหน้ากลุ่มวิจัยแผนงานการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ EEC

ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) กล่าวว่า เมื่อพูดถึงเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC สบอดไล่ที่มักจับไปที่ภาคอุตสาหกรรม ตัวการสำคัญที่ใช้น้ำเป็นจำนวนมากศาล

ในความเป็นจริงเขตอุตสาหกรรมใหม่แห่งนี้ ประกอบด้วย 3 จังหวัด คือ ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา มีทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการบริการ การท่องเที่ยว รวมทั้งภาคชุมชน ล้วน

อ่างเก็บน้ำประเวศ

ต้องการน้ำในทุกภาคส่วนและเพิ่มขึ้นตามการเติบโตของเมือง โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกประมาณการความต้องการใช้น้ำในปี พ.ศ. 2580 อยู่ที่ 3,089 ล้านลูกบาศก์เมตรหรือเพิ่มขึ้นประมาณ 650

ล้านลูกบาศก์เมตร ดังนั้น ในการศึกษาของโครงการฯ ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย(Spearhead) ด้านสังคม แผนการบริหารจัดการน้ำ ที่มีเป้าหมายลดการใช้น้ำลง 15% ในทุกภาคส่วน

“โจทย์ของ EEC ต่างกับโจทย์ในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศค่อนข้างชัดเจน ซึ่งการใช้น้ำเกือบ 80% เป็นเรื่องภาคเกษตร แต่ EEC ไม่ใช่ เพราะพื้นที่ EEC มี 3 จังหวัด และมีสภาพการใช้น้ำแตกต่างกันอย่างมาก”

รศ.ดร.บัญญัติ กล่าวว่า จากการจำแนกการใช้น้ำในพื้นที่ EEC พบว่าจังหวัดระยองมีการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรมมากกว่า 50% โดยพึ่งพาการใช้น้ำจากภาครัฐและบริษัทเอกชนค่อนข้างมาก หากไม่ลดการใช้น้ำลงต่อไปจะส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง ส่วนจังหวัดชลบุรีภาคการใช้น้ำหลักอยู่ที่ชุมชน นอกจากนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคยังรวมถึงกลุ่มท่องเที่ยว โรงแรม/ที่พัก รีสอร์ท

และการบริการอีกด้วย

“ระยองแม้จะเป็นเมืองที่มีการอพยพโยกย้ายของแรงงานมาก แต่ประชากรจำนวนหนึ่งที่ทำงานในจังหวัดระยองกลับเลือกพักอาศัยที่จังหวัดชลบุรี รวมถึงชาวต่างชาติ เนื่องจากใกล้แหล่งพักผ่อน และยังเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ ซึ่งในอนาคตเมื่อโครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินแล้วเสร็จ จะยังเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้ทวีความหนาแน่นของประชากรยิ่งขึ้น

ขณะที่จังหวัดฉะเชิงเทรา การใช้น้ำส่วนใหญ่มากกว่า 80% เป็นการใช้น้ำเพื่อการเกษตร และเป็นเกษตรแบบไม่มีฤดูกาลมีการใช้น้ำตลอดทั้งปี ปีไหนแล้งจึงมีผลกระทบมาก ถือเป็นยาขมหม้อใหญ่ของการบริหารจัดการน้ำ ขณะที่ในภาคอุตสาหกรรมของฉะเชิงเทราส่วนใหญ่เป็นการใช้น้ำสำรองที่ดึงจากแม่น้ำบางปะกงมาเก็บไว้ดื่ม

หัวหน้ากลุ่มวิจัยแผนงานการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ EEC กล่าวว่า ในเบื้องต้นเพื่อให้เห็นความชัดเจนของการลดการใช้น้ำได้จริง การศึกษาวิจัยจึงเน้นไปที่ภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก เพราะมองว่ามีความพร้อมมากสุดในการปรับตัว และการศึกษาที่ผ่านมายังไม่มีการรู้ภาคอุตสาหกรรม

มีน้ำต้นทุนที่เหน็บ อย่างไร นอกจากตัวเลขการรับน้ำจากกรมชลประทานและอีสท์วอเตอร์

“การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นครั้งแรกที่มีการเก็บข้อมูลต้นทุนน้ำทั้งหมด พร้อมกับนำเทคโนโลยีเข้าไปจับในกระบวนการผลิต เพื่อทราบว่าสุดท้ายแล้วจะลดการใช้น้ำอย่างไร”

รศ.ดร.บัญญัติ บอกอีกว่า แม้จะมีมาตรการลดการใช้น้ำในทุกภาคส่วน กระนั้นก็ต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งภาคอุตสาหกรรมลดการใช้น้ำลงแล้วในระดับหนึ่ง จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล คณะวิจัยได้สร้างความเข้าใจ พร้อมนำผู้เชี่ยวชาญเข้าไปเป็นที่ปรึกษา แนะนำกระบวนการลดการใช้น้ำให้กับโรงงานอุตสาหกรรมต้นแบบทั้ง 15 โรงงาน และอีก 2 นิคมอุตสาหกรรมพบว่า อุตสาหกรรมหลายแห่งมีการดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งมาตรการประหยัดน้ำ มีแหล่งน้ำต้นทุนของตนเอง มีระบบบำบัดน้ำเสีย และนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่

“ปัจจัยที่เป็นตัวเร่ง คือภาคอุตสาหกรรมที่เคยผ่านวิกฤติเมื่อในปี พ.ศ. 2548 มีการปรับตัวไปมาก แต่บางส่วนที่ไม่เคยเจอวิกฤติก็ยังไม่ได้ปรับ เพราะในปี พ.ศ. 2558 ที่เกิดวิกฤติขาดแคลนน้ทั่วประเทศ แต่ไม่ได้เกิด

ศส.ดร.บัญญัติ ชาญชัย

ภาวะขาดแคลนน้ำในภาคตะวันออก จึงยังไม่ได้รับผลกระทบ ซึ่งหลังจากที่ได้รับคำแนะนำในการปรับเปลี่ยนเพื่อลดการใช้น้ำ ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ สำหรับผู้ที่เคยทำอยู่แล้ว หลังนางานวิจัยเข้าไปเสริมข้อมูลความรู้ให้ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสามารถวางแผนบริหารจัดการน้ำได้มากขึ้นภายใน 6 เดือน เห็นผลแล้วว่าเราทำได้”

ขณะที่ภาคอุบลราชธานีก็ยังไม่เคยเกิดผลกระทบ เช่นเดียวกับทางด้านภาคการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2548 ยังไม่เติบโตมาก และจำนวนประชากรที่เคลื่อนย้ายเข้ามายังไม่มากนัก เช่นจังหวัดชลบุรีขณะนั้น มีประชากรไม่ถึง 2 ล้านคน แต่ปัจจุบันมีประชากรกว่า 2.5 ล้านคน ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวเติบโตมากกว่าปี พ.ศ. 2548 ถึงเท่าตัว

“โจทย์คือ ขณะนี้ภาคอุตสาหกรรมเติบโตมาก การท่องเที่ยวเติบโตมาก ภาคเกษตรกรรมเองก็มีพืชเศรษฐกิจสำคัญ โดยเฉพาะทุเรียน สร้างรายได้ดี ทำให้เกษตรกรจำนวนมากโค่นต้นยาง

หันมาปลูกทุเรียนกันมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งทุเรียนเป็นพืชที่ใช้น้ำมาก จึงมีความน่าเป็นห่วงว่าน้ำจะเพียงพออีกหรือไม่ วันนี้มาตรการลดการใช้น้ำในทุกภาคส่วน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเรามองไปอีก 20 ปีข้างหน้า จำนวนประชากรในเขต EEC จะมีไม่ต่ำกว่า 6 ล้านคน ซึ่ง EEC ถือเป็นพื้นที่เดียวของประเทศไทยที่ปริมาณของประชากรจะเติบโตมากขึ้น และจะเพิ่มขึ้นอีกเป็นล้านคน เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว” อาจารย์บัญญัติ กล่าว

วันนี้ ภาคอุตสาหกรรมมีความน่าห่วงระดับปานกลาง เพราะมีการปรับตัวและพัฒนาไปมาก และทิศทางการอุตสาหกรรมในอนาคตจะเป็นอุตสาหกรรมทันสมัย เน้นเทคโนโลยีนวัตกรรม สิ่งที่น่าห่วงคือ ความต้องการใช้น้ำของภาคบริการ ท่องเที่ยว และการอุปโภค-บริโภคของชุมชนของเมืองที่เติบโตที่คาดว่าจะต้องการใช้น้ำมากพอๆ กับอุตสาหกรรม ดังนั้น หากไม่มีการเตรียมการที่ดี จะเป็นจุดตายของ EEC